

УДК 37.013.42.30

ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАГІСТРІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Анотація

У статті подана характеристика стратегій особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі його професійної підготовки в магістратурі. Особлива увага приділена використанню ресурсів практик, творчих конкурсів, майстра-класів, творчих проєктів.

Ключові слова: стратегії особового розвитку, магістрат, професійна підготовка, майбутній соціальний педагог.

Аннотация

В статье подана характеристика стратегий личностного развития будущего социального педагога в процессе его профессиональной подготовки в магистратуре. Особое внимание уделено использованию ресурсов практик, творческих конкурсов, мастер-классов, творческих проєктов.

Ключевые слова: стратегии личностного развития, магистратура, профессиональная подготовка, будущий социальный педагог.

Summary

The article is filed response strategies for personal development of the future of the social teacher in the process of training in the magistracy. Particular attention is paid to the use of resources practices, creative competitions and master classes.

Keywords: personal development strategies, master, training, future social worker.

На сучасному етапі соціально-економічного життя суспільства, коли відбувається зміна духовних, національних пріоритетів, бажаним результатом роботи освітян є формування та розвиток особистості громадянина, здатного до самостійної продуктивної соціально-позитивної діяльності. Особливої актуальності набуває це завдання, коли йдеться про майбутнього соціального педагога. Вирішення цієї проблеми, розв'язання пов'язаних з нею теоретичних і методичних завдань потребує дослідження цілого комплексу її аспектів: вивчення педагогічних умов формування та розвитку якостей майбутнього соціального педагога, дослідження особливостей реалізації цього завдання в умовах вищої школи, поглиблення й уточнення поняття "особистісний розвиток", визначення педагогічних засад особистісного розвитку в процесі професійної підготовки, організаційно-педагогічних умов та педагогічних закономірностей особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в умовах магістратури.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що дослідження проблеми формування та розвитку особистості педагога базується на вивченні теорії та практики: розвитку особистості педагога в умовах неперервної професійної освіти (С.У. Гончаренко, Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоєва, І.Л. Федотенко), особистісно-орієнтованої освіти (І.Д. Бех, О.В. Бондаревська, М.Г. Чобітько); психології розвитку особистості (Г.О. Балл, Л.С. Виготський, Б.Д. Ельконін, В.В. Рибалка, М.Л. Смульсон); соціальної педагогіки (О.В. Безпалько, І.Д. Зверева, А.Й. Капська, І.А. Липський, Л.І. Міщик, Ж.В.Петрочко, А.О. Рижанова).

На сучасному етапі інтенсивно досліджуються різні аспекти підготовки магістрів в умовах інноваційної вищої освіти: науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу у вищій школі (А.М.Алексюк, О.І.Гура, М.Б.Євтух, В.І.Лозова та ін.); інноваційні технології навчання у вищій школі (М.В.Кларін, Б.Т.Лихачов, В.М.Монахов, С.В.Сисоєва, П.В.Стефаненко); закономірності педагогічного проектування (В.В.Гузєєв, В.І.Безруков, О.Е.Коваленко, Д.Г.Левітес, Т.І.Шамова).

Проте лишаються недостатньо обґрунтованими і не знайшли повного впровадження технології особистісного розвитку магістрів засобами навчально-виховного процесу.

Водночас, вивчення стану професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів показує, що в особистісному розвитку студента у процесі його професійної підготовки в магістратурі існує низка суперечностей, а саме - між:

- системою професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери (орієнтованої переважно на формування спеціальних знань та на оволодіння відповідними до них технологіями) та необхідністю розробки нових дидактичних підходів і методів, що забезпечуватимуть розвиток особистості спеціаліста та його здатність до саморозвитку в умовах магістратури;

- зацікавленістю сучасного суспільства у фахівця, здатних до пошуку та реалізації оптимальних шляхів, умов і засобів соціалізації дітей та молоді, їх соціального захисту, підтримки й обслуговування, та формами роботи сучасної вищої школи, що не повною мірою забезпечують формування та розвиток відповідних професійних знань та умінь соціального педагога в умовах магістратури;

- особистісними якостями майбутнього соціального педагога, на формування яких спрямована професійна підготовка у вищому навчальному закладі, та сучасними вимогами, нормами, стандартами професійної діяльності.

Метою даної роботи є характеристика базових технологій та виявлення стратегій особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в умовах магістратури вищого навчального закладу.

Першим таким напрямком ми визначимо *використання змістових та технологічних ресурсів змісту предметів освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр”*.

Специфіка магістерської підготовки, відповідальність, що обумовлена статусом магістра вищого навчального закладу викликають до життя особистісні резерви, актуалізують творчий потенціал студентів. Цьому сприяє і включення студента в навчально-дослідну роботу під час вивчення таких навчальних дисциплін, як-от: „Методологія соціально-педагогічних досліджень”, „Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін”, „Актуальні проблеми соціальної педагогіки” тощо.

Ми визначили перелік факторів, що забезпечуватимуть динаміку процесу особистісного розвитку майбутнього соціального педагога засобами даних курсів. Назвемо їх: деталізація змісту та специфіки нових видів професійної діяльності соціального педагога (соціальний супровід, патронаж, контроль, адміністрування тощо); формування особистісно-орієнтованих ставлень до нових груп клієнтів (прийомна сім'я, вихованці інтернатних закладів, представники молодіжних субкультур тощо); створення ситуації „закріплення успіху” за рахунок узагальнення, систематизації раніше отриманих знань; прийняття нової професійної ролі – „координатора” системи соціально-педагогічних впливів, що покладає на себе відповідальність за успішність процесу соціалізації молодшої людини, дитини.

Другий напрямок особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в умовах магістратури визначимо як *керівництво творчою діяльністю студентів протягом періоду навчання з боку одного керівника профільюючої (випускаючої) кафедри*.

Таке керівництво забезпечувала б система „творчих лабораторій”, груп, що працює за принципом „майстер-класу”. За групою студентів (10-15 осіб) з I курсу закріплюється досвідчений педагог. На нього покладається відповідальність за аналіз стану особистісного розвитку студента, фіксацію результатів його творчого та професійного розвитку. Даний педагог має виступати в ролі методиста на всіх етапах практик. Ми припускаємо, що така робота може потребувати нових форм академічної звітності (огляди, творчі презентації). Проте даний вид педагогічного супроводу діяльності студентів може з успіхом замінити наукові гуртки та проблемні групи, робота яких часто має несистемний та формальний характер.

Наступним напрямком є *використання ресурсів асистентської магістерської практики*. Дієвість даного виду практики обумовлена низкою особливостей, а саме: включення в нову професійно-рольову позицію; занурення в зміст навчального матеріалу з метою трансформації його в свідомість студентів; відповідальність за рівень знань студентів, отримані ними вміння та навички; набуття нового рівня особистісної взаємодії зі студентами молодших курсів (з позиції викладача); прагнення до модернізації змісту та організаційних форм навчально-виховного процесу.

Для забезпечення зв'язків даного виду практики з процесом написання магістерської роботи слід врахувати низку моментів. По-перше, керівником магістерської роботи варто призначати викладача тієї навчальної дисципліни, що найбільше відповідає темі даної роботи. По-друге, це

закріплення відбувається на початку навчального року. Таким чином, задовго до початку практики студент отримує можливість дібрати методичний матеріал, зануритися в зміст проблеми. По-третє, для проходження асистентської практики студент закріплюється за даним навчальним курсом, а науковий керівник його магістерського дослідження виступає в якості методиста від бази практики. І останнє, розроблений студентом матеріал лекційних та практичних занять, зміст проведених організаційних форм соціально-виховної роботи проходить апробацію в ході навчальної дисципліни „Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін”.

Наступним стратегічним напрямком особистісного розвитку магістрів соціальної педагогіки ми визначаємо використання технології навчального проектування

Технологія навчального проектування є одним із варіантів практичного втілення ідеї продуктивного навчання, яке характеризується тим, що освітній процес має на виході індивідуальний досвід продуктивної діяльності. На підставі теоретичних ідей Д.Дьюї його послідовниками були закладені засади проектної системи навчання, суть якої у вищій школі полягає в тому, що студенти разом із викладачем проектують розв'язання певної практичної задачі. Таке навчання реалізує цілі випереджального розвитку автономності й активності.

Технологія навчального проектування орієнтує студентів на створення освітнього продукту. Магістри за власною ініціативою індивідуально або у групах за певний час виконують пізнавальну, дослідницьку, конструкторську або іншу роботу на певну тему. Основними етапами проектувальної діяльності є такі:

1. Підготовка (визначення теми й цілей проекту).
2. Планування (визначення джерел, способів збирання й аналізу інформації, а також способів представлення результатів; встановлення критеріїв оцінювання результату та процесу).
3. Збирання інформації (спостереження, робота з літературою, анкетування, інтерв'ювання, експеримент тощо).
4. Аналіз інформації, формулювання висновків.
5. Представлення та оцінювання (усний чи письмовий звіт та оцінювання результатів і процесу дослідження за заздалегідь встановленими критеріями).

Технологія навчального проектування дає кожному студенту можливість реальної діяльності, в якій він може не тільки проявити свою індивідуальність, а й збагатити її.

Технологія навчання як навчального дослідження також реалізує так званий продуктивний підхід до навчання. Її основні дидактичні ідеї такі:

1. Студент має сам пізнати ті операції, за допомогою яких факти об'єднуються навколо ідей і понять, а не просто засвоїти результати чийось розумових операцій.

2. У змісті навчального предмета необхідно вирізняти провідні стрижневі поняття. Це робить весь предмет доступнішим.

3. Вивчення матеріалу треба пронизувати співвідношенням окремих фактів із пізнавальними структурами, схемами.

4. Процес засвоєння понять і принципів має ширше значення і уможливорює опанування способів пізнавальної діяльності, що є значущими і за межами конкретного змісту.

5. Доречно урізноманітнювати способи організації навчального змісту.

6. Необхідно пропонувати студенту позицію дослідника, першовідкривача.

Алгоритм навчання як навчального дослідження можна подати як низку наступних кроків: ознайомлення з літературою; виявлення проблеми; постановка завдань; прояснення нез'ясованих питань; формулювання гіпотези; планування та розроблення навчальних дій; збирання даних; аналіз і синтез зібраних даних; зіставлення даних та умовиводів; підготовка та написання повідомлення; виступ з підготовленим повідомленням; переосмислення результатів у процесі відповідей на запитання; перевірка гіпотез; побудова узагальнень, підсумків та висновків.

Отже, технологію колективної розумової діяльності магістрів на заняттях з предмету “Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін” ми можемо представити як безперервний процес управління розвитком потреб та здібностей майбутніх соціальних педагогів.

Ця технологія складається із системи проблемних ситуацій, розв'язання яких суттєво змінює ставлення до іншої людини (клієнта) як до особистості: відчуженість, байдужість поступаються місцем зацікавленості, взаєморозумінню, співпричетності. Колектив академічної групи стає механізмом особистісного розвитку кожного магістра. Успіх спільного пошуку визначається інтелектуальними, організаторськими, моральними зусиллями кожного.

Аналіз кожної проблемної ситуації передбачає чотири основні етапи:

- введення в проблемну ситуацію;
- робота у творчих мікрогрупах;
- обговорення проблеми, що вирішується, на студентському потоці;
- вихід на нову проблему.

Системотвірним моментом цієї технології є рефлексія.

Результативність навчання багаторазово підвищується, якщо студент підноситься до усвідомлення власної й колективної діяльності, яка щойно відбулася, як до конкретного вираження загальних законів людської діяльності. Рефлексія дає змогу усвідомити метод, котрий забезпечив активну пізнавальну діяльність. Саме метод, усвідомлений студентами, стає тим соціокультурним результатом, який і дає можливість по-новому будувати свою навчальну діяльність.

На нашу думку, представлена в матеріалах даної статті технологія особистісного розвитку майбутніх соціальних педагогів в умовах

магістратури забезпечуватиме профілізацію професійної підготовки майбутнього соціального педагога на рівня магістратури, концентрацію науково-пошукової активності, єдність педагогічного керівництва, і як наслідок – суттєві позитивні зрушення особистісного розвитку майбутнього соціального педагога.

Література

1. Глузман А.В. Университетское педагогическое образование: опыт системного исследования. – К.: Просвіта, 1997. – 307 с.
2. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні - інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
3. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2001. – 337 с.
4. Пехота О.М. Особистісно орієнтована освіта і технології // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія /За ред. І.А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С. 274-298.
5. Романова Г.М. Навчальні технології як втілення індивідуалізації та фундаменталізації у навчальному процесі вищої школи / Г.М. Романова // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди": Науково-теоретичний збірник, 2007. - С. 333-337.

**Сюй Чже,
Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка**

УДК 378.015.31.17.023.32

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ МУЗИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація

В статті подані результати дослідження, зокрема, розглядається питання реалізації педагогічних умов формування національних цінностей у студентів музичних спеціальностей в навчально-виховному процесі університету.

Ключові слова: студенти музичних спеціальностей, навчально-виховний процес університету, педагогічні умови, національні цінності.

Аннотация

В статье поданы результаты исследования, рассматривается вопрос реализации педагогических условий формирования национальных ценностей у студентов